

LAKIALOITE 139/1999 vp

Laki vapaan poisto-oikeuden toteuttamisesta Euroopan unionin tavoite 1 -ohjelmaan Suomessa kuuluvilla alueilla

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoitteessa ehdotetaan säädettäväksi laki, joka mahdollistaa tulevan rakennerahastokauden 2000—2006 aikana Euroopan unionin tavoite 1 -ohjelmaan Suomessa kuuluvalla alueelle perustetun tuotantolaitoksen ja matkailuyrityksen käyttöomaisuuden hankintamenon vapaan poisto-oikeuden. Uuden tuotantolaitoksen ja matkailuyrityksen perustamisen yhteydessä hankittu käyttöomaisuuden lisäksi vapaa poisto-oikeus koskee myös tuotantolaitoksen ja matkailuyrityksen merkittävän uudistamisen ja laajentamisen yhteydessä tehtyjä käyttöomaisuushankintoja. Vapaa poisto-oikeus voidaan tehdä omaisuuden käyttöönottovuonna ja kuutena sitä seuraavana vuonna.

Aloitteessa tarkoitettu laki on kahdessa suhteessa määräaikainen. Toisaalta on määriteltävä aika, jonka kuluessa vapaaseen poisto-oikeuteen oikeuttavat investoinnit on suoritettava, ja toisaalta erikseen ne verovuodet, joilta toimitettavissa verotuksissa lakia sovelletaan ja vapaa poisto-oikeus voidaan myöntää.

Lain alueellista soveltamisalaa on rajoitettu. Lakia sovelletaan kehityksestä jälkeen jääneillä eli Euroopan unionin tavoite 1 -ohjelmaan Suomessa kuuluvilla alueilla.

Investointikohteina kysymykseen tulevat tavoite 1 -ohjelma-alueilla olevat tuotantolaitokset ja matkailuyritykset. Oikeus vapaaseen poisto-oikeuteen on verovelvollisella, joka perustaa kyseiselle alueelle uuden tuotantolaitoksen tai matkailuyrityksen, laajentaa siellä olevaa tuotanto-

laitostaan tai matkailuyritystään taikka uudistaa niiden koneistoa, laitteita ja kalustoa.

Laissa on määriteltävä vapaaseen poisto-oikeuteen oikeuttavat investoinnit, tuotantolaitos ja matkailuyritys sekä vapaan poisto-oikeuden kohteena oleva käyttöomaisuus.

Tuotantolaitoksena pidetään laitosta, joka teollisesti valmistaa tai jalostaa tuotteita, sekä kauppapuutarhaa, taimitarhaa, turkistarhaa, kalastustoimintaa, kalanviljelylaitosta tai turvetuotantolaitosta, jos sitä on pidettävä maatilataloudesta erillisenä liikkeenä. Tuotantolaitoksena pidetään myös työliikettä, joka pääasiallisesti valmistaa tai jalostaa tuotteita.

Matkailuyritykseksi katsotaan hotelli, motelli ja muu niihin verrattava majoitusliike sekä majoitusliikkeen omistajan sen yhteydessä harjoittama ravitsemustoiminta. Maatilatalouden yhteydessä harjoitettu majoitustoiminta katsotaan matkailuyritykseksi silloin, kun se muodostaa maatilataloudesta erillisen liikkeen. Myös matkailuun liittyvää ohjelmapalvelua tuottavaa yritystä pidetään matkailuyrityksenä.

Vapaan poisto-oikeuden kohde täsmentyy laissa mainittujen yritysten perustamis-, laajennus- ja uusimisinvestointien perusteella. Yritysten toimitilojen ja käyttöomaisuuden ostamista ja toiminnan jatkamista sellaisenaan ei pidetä uuden yrityksen perustamisena eikä vanhan laajenuksena. Kysymyksessä on tällöin vain omistajanvaihdos, johon vapaata poisto-oikeutta ei ole tarkoitettu liittämään.

Vapaaseen poisto-oikeuteen oikeuttaviin laajennus- ja uusimisinvestointeihin on liitetty olenaisuusvaatimus. Tällaisilta investoinneilta edellytetään, että tuotantolaitoksen tuotantokyky tai tuotannon jalostusarvo olennaisesti kasvaa tai että matkailuyrityksen toimintakyky olennaisesti kasvaa taikka laatutaso olennaisesti nousee.

Vapaan poisto-oikeuden kohteena on laissa mainittujen investointien yhteydessä hankitun käyttöomaisuuden hankintameno. Käyttöomaisuudella tarkoitetaan elinkeinotoiminnan pysyvään käyttöön tarkoitettuja hyödykkeitä. Käyttöomaisuuden raja määräytyy hyödykkeen käytötarkoituksen mukaan.

Tuotantolaitoksen käyttöomaisuudella tarkoitetaan laissa irtainta kuluvaan käyttöomaisuutta sekä rakennusta ja rakennelmaa, jota käytetään tehtaana, työpajana, voima-asemana tai varastona taikka muuhun tuotantolaitoksen toimintaan välittömästi liittyvään tarkoitukseen.

Matkailuyrityksen käyttöomaisuudella tarkoitetaan irtainta kuluvaan käyttöomaisuutta sekä rakennusta ja rakennelmaa, joita käytetään matkailuyrityksen toimintaan välittömästi liittyvään tarkoitukseen.

PERUSTELUT

1. Alue- ja veropoliittinen lähtökohta

Aluepolitiikkaa on Suomessa harjoitettu verotuksellisin keinoin jo 1950-luvulta lähtien. Aluepolitiikan, kuten se tässä ymmärretään, tavoitteena on ollut edistää maan tasapainoista kehitystä pyrkien tuotannon ja tulotason kohottamiseen sekä eri alueiden tuotantorakenteiden monipuolistamiseen. Veronhuojennukset ovat olleet osana laajaa aluepoliittista tukijärjestelmää.

Veropoliitikalla voidaan vaikuttaa merkittävästi yritysten ja ihmisten sijoittumiseen. Verotus on yhä edelleen pääosin kansallisesti päätettävissä oleva asia. Sen puitteissa on mahdollista tukea taloudellisen kehityksen edistämistä niillä alueilla, joissa työllisyys- ja talouskehitys näyttää huonolta ja joissa Suomen taloudellinen ja yhteiskunnallinen integroituminen kansainväliseen talouteen on aiheuttanut erityisiä muospaineita. Itä- ja Pohjois-Suomen alueilla tällainen rakenteellinen muutos näkyy väestön nettomuuton voimistumisena ja työttömyyden säilymisenä maan keskitasoa korkeampana. Varsinkin EMU-oloissa aluekehityksen tasapainottaminen edellyttää aikaisempaa tehokkaampaa aluepolitiikkaa.

2. Itä-Suomi osana tavoite 1 -ohjelmaa

Itä-Suomessa rakenteellinen kehitys on ollut muuta Suomea heikompaa ja Itä-Suomi täyttää

EU:n tavoite 1:n nimeämiskriteerin. Itä-Suomi on vuoden 2000 alusta aina vuoden 2006 loppuun EU:n korkeimman aluetuen piirissä. Euroopan unionin tavoite 1 -ohjelma ei kuitenkaan yksin ole riittävä keino Itä-Suomen eli Etelä- ja Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan sekä Kainuun aseman parantamiseksi. Tämän lisäksi tarvitaan Itä-Suomen kehittämistä tukevaa kansallista politiikkaa, jolla voidaan vahvistaa tavoite 1 -ohjelman vaikutusta. Kansallinen veropoliittikka on mahdollista sitouttaa Itä-Suomen kehittämiseen.

Itä-Suomen kehittyneisyyttä vastaavalla tasolla olevat Keski-Euroopan alueet ovat menestyksellisesti käyttäneet muun muassa huomattavia verohelpotuksia investointien — myös ulkomaisten — houkuttelussa. Tunnetuin esimerkki on Irlanti. Myös Iso-Britannia on käyttänyt tuloksellisesti alueellisia verohelpotuksia.

Sisäasiainministeriö asetti tammikuussa 1996 asiantuntijatyöryhmän Itä-Suomen talous- ja työllisyystilanteen edistämiseksi. Työryhmän tehtäväksi annettiin tarkastella tehtyjen selvitysten pohjalta erityisesti Kainuun, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Etelä-Savon maakuntien yritystoiminnan tilaa, sen ongelmia ja kehittämismahdollisuuksia. Työryhmä jätti mietintönsä lokakuussa 1996. Eräs sen keskeisimmistä esityksistä oli esitys vapaan poisto-oikeuden kokeilusta Itä-Suomessa, jonka konkretisointiin laki-aloitteella tässä pyritään. Vapaan poisto-oikeu-

den toteuttamisesta työryhmässä oli laaja yksimielisyys.

Valtioneuvosto teki puolestaan helmikuussa vuonna 1997 periaatepäätöksen Itä-Suomen kehittämisen yleisistä periaatteista. Päätöksen mukaan Etelä- ja Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan ja Kainuun maakuntien taloutta ja työllisyyttä edistetään erityistoimenpitein. Sen ensisijaisena tarkoituksena on parantaa alueen elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä. Samana päivänä sisäasiainministeriö asetti ns. seurantatyöryhmän, jonka tehtävänä oli paitsi seurata ja arvioida Itä-Suomen talous- ja työllisyyskehitystä myös laatia ehdotuksia Itä-Suomen kehittämiseksi mahdollisesti tarvittavista lisätoimenpiteistä. Myös Itä-Suomen seurantaryhmä korosti raportissaan mahdollisuutta vapaan poisto-oikeuden toteuttamiseen. Itä-Suomen yhteiseen strategiaan kirjattuja tavoitteita ei kuitenkaan voida saavuttaa ilman, että valtiovalta sitoutuu toteuttamaan kansallista politiikkaansa strategiaa tukevasti.

3. Vapaan poisto-oikeuden toteuttaminen Suomessa koko EU:n tavoite 1 -ohjelma-alueella

Itä-Suomen alueen ohella on tarkoituksenmukaista suunnata vapaa poisto-oikeus kattamaan myös muut Euroopan unionin tavoite 1 -ohjelmaan Suomessa kuuluvat alueet. Ongelmat ovat pitkälti yhteismitallisia Itä-Suomen tilanteen kanssa. Myös näillä alueilla aluekehityksen tasapainottaminen edellyttää aikaisempaa tehokkaampaa aluepolitiikkaa.

Vapaan poisto-oikeuden toteuttaminen on sopusoinnussa kehityksestä jälkeen jääneiden alueiden kehittämis- ja rakenteellisten sopeuttamistavoitteiden kanssa. Alueellisia kehityseroja tasoitettaessa on tärkeää, että kansallisin verotuksellisin keinoin tuetaan kehityksestä jälkeen jääneiden alueiden kannalta avainsektoreita, kuten tässä tuotannollista ja matkailutoimintaa. Vain näin saadaan aikaan kestäviä ja pitkällä aikavälillä vaikuttavia rakenteellisia uudistuksia.

4. Vapaan poisto-oikeuden toteuttamisen voimassaoloaika

EU:n uuden rakennerahastokauden 2000—2006

huomioon ottaen on tarkoituksenmukaista, että vapaan poisto-oikeuden mahdollistava laki on voimassa vuoden 2006 loppuun saakka. Myös investointi- ja sijoittumispäätöstä harkitsevan yrityksen kannalta on tärkeää, että se voi etukäteen arvioida erilaiset aktivointitekijät. Se koskee myös lainsäädäntöä. Hyvin lyhytjänteiseen, määräaikaiseen lainsäädäntöön eivät yritykset voi kunnolla omissa suunnittelu- ja toteutusprosesseissaan tukeutua.

5. Vapaan poisto-oikeuden tarkoitus ja tavoitteet

Vapaa poisto-oikeus on suunnattu hankkeisiin, jotka parantavat kehitysalueiden yritysten kilpailukykyä, vahvistavat tuotantorakenteeltaan ongelmallisten ja yksipuolisten alueiden elinkeinorakennetta, alentavat työllisyystilanteen vuoksi vaikeiden alueiden työttömyyttä ja osaltaan vähentävät väestön muuttoliikettä kehitysalueilta.

Vapaan poisto-oikeuden tarkoituksena on vaikuttaa investointien alueelliseen sijoittumiseen. Psykologisesti sen on tarkoitus toimia myös merkittävänä lisähoudutuksena ns. liikkuvien yritysten kannalta. Sen tavoitteena on rohkaista ja antaa sysäys erityisesti uusien, kannattavien tuotantolaitosten ja matkailuyritysten perustamiselle tavoite 1 -ohjelma-alueelle. Investointihankkeen menestymisen antaa mahdollisuuden vapaan poisto-oikeuden käyttöön, mikä lisää kehitysalueiden vetovoimaa kasvavien ja kannattavien yritysten näkökulmasta. Vapaan poisto-oikeuden salliminen on edullinen myös yrityksen itsensä näkökulmasta, koska sen käyttö riippuu yrityksestä itsestään eikä viranomaisen ole siten kaavamaisesti ohjaamassa päätöksentekoa.

Vaikka vapaan poisto-oikeuden salliminen tukee erityisesti pienten ja keskisuurten, kannattavien ja kasvuhakuisten yritysten uuden tuotantotoiminnan perustamista tavoite 1 -ohjelma-alueelle, vapaaseen poisto-oikeuteen oikeuttavia yrityksiä ei ole rajattu lain aineellisen soveltamisalan ulkopuolelle yrityksen palveluksessa olevien henkilöiden lukumäärän tai liikevaihdon mukaan. Tämä on perusteltua, koska suurten yritysten toiminnalla on usein huomattavan suuria

aluetaloudellisia ja työllisyysvaikutuksia. Myös Euroopan unionin tavoite 1 -ohjelmassa on lähdetty siitä, että rahoituksen edunsaajana voivat olla pk-yritysten ohella suuret yritykset.

Vapaa poisto-oikeus ei merkitse tosiasiaassa varsinaista veronhuojennusta, vaan veron maksun lykkäämistä. Kyseessä ei siis ole ylimääräinen poisto, eikä tässä tarkoitettu lakialoite mahdollista ylimääräistä veroetuutta, vaan sen avulla tehdään tulontasauskirjauksia verotusta varten

hieman joustavammin kuin tavoite 1 -ohjelma-alueen ulkopuolella toimivissa yrityksissä. Poistojen käyttäminen verotuksessa edellyttää lisäksi niiden kirjaamista kirjanpitoon samansuuruisena.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

vapaan poisto-oikeuden toteuttamisesta Euroopan unionin tavoite 1 -ohjelmaan Suomessa kuuluvilla alueilla

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain tarkoitus ja alueellinen soveltaminen

Tässä laissa säädetään Euroopan unionin rakennerahastokauden 2000—2006 aikana Suomessa Euroopan unionin tavoite 1 -ohjelma-alueen tuotantotoiminnan ja yritystoiminnan edistämiseksi tuloverotuksessa myönnettävästä veronhuojennuksesta tarkoituksin vahvistaa tuotantorakenteeltaan yksipuolisen tavoite 1 -ohjelma-alueen elinkeinorakennetta.

2 §

Veronhuojennukseen oikeuttavat investoinnit

Elinkeinotoimintaa harjoittavalla verovelvollisella, joka vuosien 2000—2006 aikana

1) perustaa Euroopan unionin tavoite 1 -ohjelmaan Suomessa kuuluvalla alueella uuden tuotantolaitoksen tai matkailuyrityksen; tai

2) laajentaa Euroopan unionin tavoite 1 -ohjelmaan Suomessa kuuluvalla alueella olevaa tuotantolaitostaan tai matkailuyritystään taikka uudistaa niiden koneistoa, laitteita tai kalustoa niin, että

a) tuotantolaitoksen tuotantokyky tai tuotannon jalostusarvo olennaisesti kasvaa; tai

b) matkailuyrityksen toimintakyky olennaisesti kasvaa tai laatutaso olennaisesti nousee, on oikeus vähentää uutta tuotantolaitosta tai matkailuyritystä taikka tuotantolaitoksen tai matkailuyrityksen laajentamista tai uudistamista varten hankitun käyttöomaisuuden hankintameno siten, kuin tässä laissa säädetään.

3 §

Tuotantolaitoksen ja matkailuyrityksen määritelmä

Tässä laissa tuotantolaitoksella tarkoitetaan:

1) laitosta, joka teollisesti valmistaa tai jalostaa tuotteita;

2) kauppapuutarhaa, taimitarhaa, turkistarhaa, kalastustoimintaa, kalanviljelylaitosta ja turvetuotantolaitosta, jos ne muodostavat maataloudesta erillisen liikkeen; sekä

3) työliikettä, joka pääasiallisesti valmistaa tai jalostaa tuotteita.

Tässä laissa matkailuyrityksellä tarkoitetaan:

1) hotellia, motellia ja muuta niihin verrattavaa majoitusliikettä;

2) majoitusliikkeen omistajan sen yhteydessä harjoittamaa ravitsemusliikettä;

3) maatalouden yhteydessä harjoitettua ma-

joitustoimintaa, jos se muodostaa maataloudesta erillisen liikkeen sekä

4) matkailuun liittyvää ohjelmapalvelua tuotavaa yritystä.

4 §

*Veronhuojennuksen kohteena oleva
käyttöomaisuus*

Tuotantolaitoksen käyttöomaisuudella tarkoitetaan irtainta kuluvaan käyttöomaisuutta sekä rakennusta ja rakennelmaa, joita käytetään tehtaana, työpajana, voima-asemana tai varastona taikka muuhun tuotantolaitoksen toimintaan välittömästi liittyvään tarkoitukseen.

Matkailuyrityksen käyttöomaisuudella tarkoitetaan irtainta kuluvaan käyttöomaisuutta sekä rakennusta ja rakennelmaa, joita käytetään matkailuyrityksen toimintaan välittömästi liittyvään tarkoitukseen.

5 §

Vapaa poisto-oikeus

Poiketen siitä, mitä elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 30 ja 34 §:ssä säädetään, verovelvollisella, joka vuosien 2000—2006 aikana perustaa Euroopan unionin tavoite 1 -ohjelmaan Suomessa kuuluvalla alueella uuden tuotantolaitoksen tai matkailuyrityksen taikka laajentaa Euroopan unionin tavoite 1 -ohjelmaan Suomessa kuuluvalla alueella olevaa tuotantolaitostaan tai matkailuyritystään tahi uudistaa niiden koneistoa, laitteita, kalustoa tai muuta lain 4 §:ssä tarkoitettua omaisuutta niin, että laitoksen tuotantokyky taikka tuotannon jalostusaste olennaisesti kasvaa tai niin, että yrityksen toimintakyky olennaisesti kasvaa taikka laatutaso olennaisesti nousee, on oikeus siltä verovuodelta, jona uutta laitosta tai yritystä tahi laajennusta tai uudistusta varten hankittu käyttöomaisuus otetaan käyttöön sekä kuudelta seuraavalta verovuodelta toimitettavissa verotuksissa poistoina

vähentää veronalaisesta tulostaan sanotun käyttöomaisuuden hankintamenosta määrä, mikä verovelvollisen kirjanpidossa on tällaisena poistona vähennetty.

6 §

Liiketoimintasiirto

Verovelvollisella, joka jatkaa sille elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 52 d §:ssä tarkoitettulla tavalla siirrettyä, konserniavustuksesta verotuksessa annetun lain 3 §:ssä tarkoitettua emoyhteisönsä aikaisemmin harjoittamaa liiketoimintaa, on oikeus vähentää sen harjoitettavaksi siirrettyyn toimintaan liittyvän käyttöomaisuuden hankintameno verotuksessa niin kuin se itse olisi tehnyt 2 §:ssä tarkoitettua investoinnin.

7 §

*Kirjanpitoa ja ilmoitusvelvollisuutta koskevat
säännökset*

Edellytyksenä tässä laissa tarkoitettujen poistojen vähentämiselle verotuksessa on, että käyttöomaisuuden hankintameno on vähennetty samalla tavalla poistoina verovelvollisen kirjanpidossa. Vapaan poisto-oikeuden kohteena olevan käyttöomaisuuden hankintameno ja siitä tehdyt poistot on eriteltävä kirjanpidossa niin selvästi, että ne ovat helposti erotettavissa muista menoista. Verotuksen toimittamista varten verovelvollisen on esitettävä vapaan poisto-oikeuden myöntämistä varten tarvittava selvitys.

8 §

Voimaantulo

Lakia sovelletaan verovuosilta 2000—2006 toimitettavissa verotuksissa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2000.

LA 139/1999 vp — Seppo Kääriäinen /kesk ym.

Helsingissä 28 päivänä lokakuuta 1999

Seppo Kääriäinen /kesk
Jorma HUUHTANEN /kesk
Pekka NOUSIAINEN /kesk
Paula LEHTOMÄKI /kesk
Anu VEHVILÄINEN /kesk

Mirja RYYNÄNEN /kesk
Katri KOMI /kesk
Eero LÄMSÄ /kesk
Matti VÄISTÖ /kesk